

Välkommen till Norsjö kommunfullmäktige

2019-2022

Välkommen till Norsjö kommunfullmäktige!

En guide för ledamöter och ersättare

Kommunfullmäktige är kommunens beslutande församling och det enda kommunala organet som är valt direkt av medborgarna. Livet i kommunfullmäktige styrs av en mängd regler, som baserar sig både på lagtexten och på den arbetsordning som kommunfullmäktige själv antagit. I grunden ligger de demokratiska principer som det svenska folkstyret vilar på och som i mycket syftar till förutsebarhet om vilka frågor kommunfullmäktige behandlar från gång till gång.

Vi hoppas att den här introduktionen ska göra det lätt för nyvalda att komma in i livet i fullmäktige, samtidigt som de som redan varit med ett tag ska tycka att den ger ett bra stöd när man behöver friska upp minnet.

Vi börjar med själva kommunallagen.

Kommunallagen

Kommunallagen är den lag som ger de grundläggande förutsättningarna för hela den kommunala verksamheten. Den består av 13 kapitel, som spänner från grunderna för den kommunala verksamheten till hur man överklagar kommunala beslut.

Förutom nämnda bestämmelser kan man i första kapitlet lära sig att medlem i en kommun är den som är folkbokförd där, äger fast egendom i kommunen eller är taxerad till kommunalskatt där.

I lagens andra kapitel finns regler för de kommunala angelägenheterna, det vill säga vad en kommun får hålla på med. Här lagfästs likställighetsprincipen, som säger att kommunen måste behandla alla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för den att bete sig på annat sätt. Kapitlet upptar bland annat också den viktiga regeln om att kommunen inte utan synnerliga skäl får fatta för medborgarna negativa beslut med tillbakaverkande kraft.

I tredje kapitlet finns de inledningsvis nämnda reglerna om att kommunfullmäktige är den beslutande församlingen och att det är fullmäktige som tillsätter en kommunstyrelse samt de nämnder som kommunfullmäktige tycker att det behövs för att fullgöra kommunens verksamhet. Det är helt upp till fullmäktige att avgöra om det ska finnas några nämnder utöver kommunstyrelse och valnämnd, som alla kommuner måste ha. Det är också kommunfullmäktige som bestämmer vilka befogenheter nämnderna ska ha.

Fjärde kapitlet handlar om de förtroendevalda, det vill säga om er. Här finns regler om vilka som har rösträtt vid val till fullmäktige och vilka regler som gäller för

att den som vill vara förtroendevald ska vara valbar.

Det femte kapitlet behandlar fullmäktiges procedurregler. Fullmäktige själv beslutar alltid i ärenden av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen. I lagtexten nämns vilka ärenden lagstiftaren främst tänkt på, såsom mål och riktlinjer för verksamheten, budget och skatt.

Sjätte kapitlet innehåller procedurregler för kommunstyrelsen och nämnderna. Det sjunde kapitlet reglerar de anställdas roller.

Kapitel åtta behandlar delaktighet och tillsyn och det nionde kapitlet redogör för kommunal samverkan, bland annat hur gemensamma nämnder fungerar.

I det tionde kapitlet finns regler för överlämnande av kommunala angelägenheter, t ex till kommunens bolag Norsjölägenheter AB.

Kapitlen elva och tolv behandlar mer ekonomiska frågor då de reglerar den ekonomiska förvaltningen och revisorernas verksamhet.

Det sista kapitlet handlar om hur man överklagar kommunala beslut och på vilka grunder ett kommunalt beslut kan upphävas. På sätt och vis sluter det trettonde kapitlet cirkeln genom kopplingen till första kapitlets regler om medlemskap, som är en förutsättning för att man ska kunna överklaga ett kommunalt beslut genom laglighetsprövning.

Detta var kommunallagen i ytterst snabb översikt. Nästa avsnitt kommer närmare att behandla kommunfullmäktige med ledamoten i centrum.

Foto: Ingrid Sjöberg

Ledamoten i närmare betraktelse

Ni som sitter i Norsjö kommunfullmäktige är folkbokförda i kommunen senast på valdagen. Ni kan vara medborgare i vilket land som helst på jorden, men om ni inte är medborgare i antingen Sverige, Norge, Island eller något EU-land vet vi att ni också har varit folkbokförda i Sverige i minst tre år.

Om ni inte på egen begäran blir entledigade kommer ni att tillhöra kommunfullmäktige till och med den 14 oktober 2022, så länge som

- valet till kommunfullmäktige inte upphävs eller en ny sammanräkning efter rättelse ger en ny mandatfördelning
- ni bor kvar i kommunen
- ni fortsätter att beviljas ansvarsfrihet för eventuellt nämnduppdrag
- ni inte genom dom som vinner laga kraft döms för något brott som man kan åka i fängelse för i två år eller däröver, och fullmäktige därför entledigar er.

Kommunfullmäktige har beslutat att under mandatperioden 2019-2022 ska antalet ledamöter i kommunfullmäktige vara 31. Ett parti, som vid valet 2018 erhållit ett mandat, har inte haft någon valbar politiker att sätta in på den platsen, varför fullmäktige består av 30 ledamöter och 17 ersättare. Tre av er väljs till respektive ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande. Sekreteraren är tjänsteperson och inte politiskt tillsatt.

Tjänstgöring

En ledamot som är närvarande vid sammanträdet tjänstgör. Är inte fulla antalet ledamöter för ett parti närvarande, träder ersättare i tjänst. Ersättare kan bara komma från det egna partiet. Ersättare tas in i den ordning de är valda. Om en vid uppropet frånvarande ledamot dyker upp, börjar denne tjänstgöra från och med nästa ärende.

En ledamot som avbryter sin tjänstgöring under sammanträdet kan inte komma tillbaka och börja tjänstgöra igen efter en stunds frånvaro. Detta kallas växel-tjänstgöring och är inte tillåtet. Enda undantaget är om ledamoten inte får delta i behandlingen av ett ärende på grund av jäv. Till frånvaro räknas inte att gå ut och dricka en kopp kaffe eller göra ett toalettbesök.

Den som måste lämna sammanträdet i förtid bör göra det inför behandlingen av nästa ärende, inte mitt under ett ärende. Meddela också sekreteraren att du avviker. Endast i undantagsfall är det tillåtet att sätta in en ersättare under pågående behandling av ett ärende.

Yttranderätt

Ledamöter och tjänstgörande ersättare har rätt att yttra sig i alla ärenden, utom när det gäller besvarande av enkla frågor (se senare om enkla frågor). Vad som gäller är dock att man måste hålla sig till ämnet. Gör man inte det bryter man mot de demokratiska principer som ligger bakom kommunallagens regler om att det ska vara kungjort i förväg vad som kommer att avhandlas vid sammanträdet

Kommunchefen får på begäran yttra sig för att lämna förklaringar och revisorerna har yttranderätt i behandlingen av frågan om ansvarsfrihet. Kommunchefen och kommunfullmäktiges sekreterare får uttala sig om frågor som hör ihop med juridiken kring sammanträdet.

Placering i lokalen

Utgångspunkten är att ni sitter tillsammans med de andra ledamöterna i ert parti och i den ordning ni är valda. Placeringslistan används sedan för att presidiet ska få stöd att se vem som begär ordet samt vid omröstningar.

Ersättning

Ni har rätt till skälig ersättning för arbetsinkomst som går förlorad när ni fullgör era uppdrag. Med skälig ersättning avses varje förlorad krona av er arbetsinkomst. Ni får också ett arvode för deltagande i fullmäktiges gruppmöten och sammanträden.

Jäv

Om någon av följande förutsättningar är aktuella får ni inte delta i vare sig debatt eller beslut i ett ärende;

- det rör er personligen själv,
- det rör er make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

Att rösta eller att inte rösta

Ni har vardera en röst vid beslutsgången i kommunfullmäktige. Enbart ordföranden har röstplikt, och detta endast om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna avgöras. Detta innebär att ordföranden blir tvungen att rösta i en situation där han/hon först har lagt ned sin röst och röstningen sedan slutat med lika röstetal.

Normalt fattas beslut med acklamation, det vill säga ni ropar ja för det förslag till beslut ni stöder och är tysta när ordföranden frågar om fullmäktige beslutar i enlighet med det yrkande ni vill ska avslås. Ordföranden lyssnar efter vilket ”ja” som flest anslöt sig till. Om ni vill säkerställa vilket förslag som flest biträdde kan ni begära votering.

En votering går till på så sätt att när någon har begärt votering kommer fullmäktiges sekreterare att genomföra ett upprop. När du hör ditt namn svarar du ”ja”, ”nej” eller ”avstår”. Ordförande meddelar därefter omröstningsresultatet.

Ni har rätt att reservera er mot ett beslut och vill ni motivera reservationen ska detta göras skriftligt. Sådana ska lämnas in till sekreteraren (kommunledningskontoret)

i god tid före justeringen av protokollet, så att man hinner skriva in dem i protokollet. Om ni inte deltagit i beslutet kan ni inte reservera er.

Motioner, interpellationer och enkla frågor

Ett av era viktigaste redskap i ert fullmäktigearbete är er rätt att initiera ärenden genom att väcka motioner.

Genom att väcka en motion startar ni ett ärende kring en fråga som ni vill att kommunen ska fatta ett visst beslut i. En motion ska beredas av kommunstyrelsen för att sedan komma tillbaka för beslut i fullmäktige. Beredningen innebär att man analyserar förutsättningarna för och ger ett faktaunderlag till det önskade beslutet. Tanken är att en motion ska beredas inom sådan tid att fullmäktige kan fatta ett beslut i ärendet inom ett år. Hinns detta inte med, har kommunallagens skapare tänkt sig att det ändå ska ske en avrapportering innan det stipulerade året har gått ut och att

fullmäktige då kan välja att avskriva motionen från vidare handläggning.

Schablonmässigt kan man säga att skillnaden mellan en interpellation och en enkel fråga är att den enkla frågan ska vara just enkel och utan föregående utredning kunna besvaras med i princip ”ja” eller ”nej”. I debatten kring en interpellation får alla i fullmäktige delta, medan en enkel fråga begränsar antalet debattörer till den som har ställt frågan och den som besvarar den. Ett krav för att såväl interpellationen som den enkla frågan ska få ställas, är att den riktar sig till ordföranden i det utskott/nämnd som är ansvarig för det sakinhåll som frågan rör.

Interpellationer och enkla frågor ska lämnas in till kommunstyrelsens kansli senast sju dagar före sammanträdet. Lämnas de senare kommer de inte att tas upp förrän vid nästkommande sammanträde.

Foto: Ingrid Sjöberg

Kommunfullmäktige sammanträder

Kommunfullmäktiges möten hålls för närvarande på Medan i Norsjö. Det är sammanträden ungefär fyra gånger per år och de går av stapeln på måndagskvällar med start kl. 18:00. Partiernas gruppmöten hålls på samma dag och plats med start kl. 17:00.

Notering av närvaro

Närvaron noteras vid sammanträdet upprop. Den som måste avbryta sin tjänstgöring under pågående sammanträde kommer fram till presidiet som sköter om att frånvaron noteras och en ersättare sätts in. Finns ingen ersättare att sätta in kommer partiet att sakna en röst vid sammanträdet

Ej tjänstgörande ersättare anmäler närvaro till sekreteraren om ersättning för sammanträdet önskas och får då en tjänstgöringsblankett (ej tjänstgörande ersättare har rätt till ersättning vid samtliga sammanträden).

Beslutsunderlaget

Kallelse och handlingar i de ärenden som tagits upp på dagordningen läggs ut på kommunens hemsida senast en vecka före sammanträdet och du får ett mejl om detta. Kommunfullmäktiges sammanträden är nästan absolut som regel offentliga. Det finns visserligen en möjlighet att avhålla det inom stängda dörrar i visst ärende men det händer så sällan att det är svårt att ge något bra exempel på när den bestämmelsen är lämplig att använda. Det beslut som fattas bakom lyckta dörrar blir dock offentligt.

Under sammanträdet lägger kommunens informatör ut en sammanfattning av ärenden och beslut på kommunens hemsida.

Ordning och reda

Ordföranden ansvarar för att ordning och reda härskar vid kommunfullmäktiges sammanträde. Detta innebär bland annat att ordföranden efter en varning har rätt att avvisa den som stör ordningen. Detta gäller ledamot, ersättare eller allmänhet. Ordföranden får också ta ordet från en talare som inte håller sig till ämnet eller i övrigt uppträder på ett sätt som strider mot god ordning.

Ordföranden ska också se till att de ärenden som avgörs uppfyller beredningskraven (se nästa sida om dessa). Han eller hon ska vägra att be fullmäktige ta ställning till ett förslag till beslut, om han/hon anser att förslaget innebär att det väcks ett nytt ärende. Likaså har ordföranden rätt att vägra lägga fram ett förslag till beslut som han/hon anser skulle medföra att det kom till ett olagligt beslut. Envisas fullmäktige med att vilja ta ställning till förslaget har fullmäktige dock rätt att göra det.

Den som nämner någon annan ledamot eller ersättare vid namn ska använda såväl för- som efternamn och inte bara förnamn på den personen. Tänk på att nya kanske inte har hunnit lära in alla namn än, liksom att åhörare i salen inte kan förväntas veta vilka alla är.

Ärendets behandling

Ärenden i fullmäktige kan i huvudsak väckas av

- kommunstyrelsen
- en ledamot genom motion
- i vissa fall av revisorerna och ett kommunalt bolags styrelse
- en medborgare genom medborgarförslag

De ärenden som ska behandlas av kommunfullmäktige ska vara beredda. Detta innebär att det ska finnas ett framtaget beslutsunderlag och att kommunstyrelsen och de nämnder som berörs ska ha lämnat ett förslag till beslut. Ärendet ska också vara kungjort enligt de regler som kommunallagen föreskriver.

Generellt undantagna från beredningstvängt är valärenden, det vill säga val av ledamöter och ersättare till nämnder, kommunala bolag och andra organ som kommunfullmäktige väljer representanter till. Även ett ”vanligt” fullmäktigeärende får tas upp till behandling och beslut utan att de uppfyller krav en på beredning, om det är brådskande och alla i fullmäktige är eniga om att ta upp ärendet. För att göra det lite komplicerat måste sedan det beslut som fattas vara enigt. Ingen får således yrka avslag, rösta mot det föreslagna beslutet eller reservera sig mot det sedermera fattade beslutet.

Yrkanden

Ni kan tillstyrka, avstyrka, yrka bifall till eller avslag på ett föreslaget beslut. Längre yrkanden ber vi er ge in skriftligen, för att underlätta att de blir korrekt angivna när ordföranden går igenom de förslag till beslut som finns och för att säkerställa att de protokollförs rätt.

Om ni inte vill fatta beslut vid just det innevarande sammanträdet kan ni yrka att ärendet bordläggs. Här finns ett särskilt

minoritetsskydd som innebär att om minst en tredjedel av ledamöterna begär det, ska ärendets behandling bordläggas.

Minoritetsbordläggning kan bara ske en gång i varje ärende. Önskas ytterligare bordläggning vid nästa sammanträde, krävs ett sedvanligt majoritetsbeslut. Ett ärende som är bordlagt ska vila ostört till nästa sammanträde, det får inte tillföras ytterligare handlingar eller annan utredning.

Finner ni att beslutsunderlaget inte är tillräckligt eller dylikt kan ni yrka att ärendet återremitteras. Yrkar ni återremiss ska ni motivera varför ni vill att kommunstyrelsen/viss nämnd ska ta hand om ärendet en gång till innan fullmäktige fattar beslut. En återremiss måste således innehålla en motivering så att kommunstyrelsen/nämnden vet vad som förväntas ske med ärendet sedan den fått det tillbaka.

Även återremiss kan begäras av en minoritet om en tredjedel av ledamöterna begär detta. Ett ärende kan dock inte först bordläggas och sedan återremitteras eller tvärtom med stöd av minoritetsreglerna. Det går bara att använda dem en gång i varje ärende.

Den som vill anmäla sig till talarlistan i ett ärende gör det genom att räcka upp handen.

Några saker att tänka på

När ni står i talarstolen, tänkt på att hålla er till ärendet och försök att hålla anförandet kort. Naturligtvis ska inte den som har ett flertal argument för sin sak känna att den måste sovra och välja bort bara för att inte lägga så mycket tid på sitt anförande. Fortsatta nya argument gör inlägget intressant, till gagn för en bra debatt innan fullmäktige går till beslut.

Avslutningsvis ...

Sekreterare i kommunfullmäktige är Ingela Lidström.
Ni når henne på telefonnummer 0918-141 16 och
e-postadressen är ingela.lidstrom@norsjo.se

Det är till henne ni mejlar era motioner, interpellationer
och enkla frågor samt era skriftliga reservationer.
Hon kontaktas också när ni är frånvarande och ersättare
ska kallas in. Tänk på att meddela planerad frånvaro i god tid.

FOTO: JESPER STENMARK